

LA CONFRARIA
DE SANT
ESTEVE A
TÀRREGA

Per Ramon Miró i Baldrich

10

Al segle XIX hi havia confraries de sant Esteve a nombroses poblacions de les terres de Ponent, com a típiques confraries de fadrins. El folklorista urgellenc Serra i Boldú pogué ressenyar-ne una colla encara el 1914, tot i que ja en constata l'accelerada desaparició a causa -segons el seu parer- de la introducció dels partits polítics¹, tot i que era l'esfondrada de l'estructura secular de la societat tradicional de l'Antic Règim la causa real dels canvis.

Unes en present i altres en passat, ens apareixen confraries i celebracions a les Borges d'Urgell (les Borges Blanques), Juneda, Ivars d'Urgell, Rocafort, Maldà, Artesa de Segre, Arbeca, Anglesola, Tàrrega, Altet, Preixana, Butsènit, Guimerà, Vilanova de Bellpuig, Castellserà, Montclar, Preixens, Vallbona de les Monges, Mafet, Claravalls, Torregrossa, Riudovelles, Ciutadilla, Vilagrassa, Alcoletge, Castellnou de Seana, Belianes, Montgai, Bell-lloc i Rocallaura². El referent comú en el sant és el fet de tractar-se d'una confraria de fadrins, oberta i d'integració -probablement automàtica-, restringida a nivell de sexe -varons- i d'estrat vital -fins al casori o fins a la integració en una confraria gremial d'ofici-. Eren confraries bàsicament culturals i festives, generadores d'una solidaritat d'estrat vital, amb unes determinades obligacions socials i, sovint, amb protagonisme i autoritat sobre la població el dia de la festa del sant i en algunes altres festes d'inversió, tot seguint unes consuetuds preestablertes.

La confraria de sant Esteve a Tàrrega existí almenys entre els segles XV i XIX i, a través de les notícies presents als consells de la paeria, Josep Maria Segarra i Malla en dibuixà un esboç històric del qual n'hem usat bàsicament les referències³. Combinades aquestes notícies amb una colla procedents dels llibres d'albarans, en què constaven ajuts de la paeria a la confraria per a diferents activitats, hem pogut entreveure un panorama més complex i variat. No hem pretès fer un estudi serial i, per tant, no ha estat el nostre objectiu recollir totes les notícies de cada pagament fet a la confraria; sí que ens ha interessat, en canvi, recollir especialment les variacions o les observacions addicionals que permetien veure noves situacions en la vida de la confraria.

A la primera part ens centrem més aviat en els aspectes estructurals de la confraria com a associació; a la segona part seguim les activitats lúdiques de la confraria, les quals, tot i tractar-se de celebracions i costums tradicionals, són formes de les més acostades al que avui s'anomena festes populars i se'n vol fer revival.

I. LA CONFRARIA

L'any 1448 hi ha dues referències importants al llibre de consells de la paeria respecte a la confraria de sant Esteve. En primer lloc, al consell del dia 28 de juliol, es determina que es vengui una mitgera de forment propietat de la confraria de sant Esteve i que, en conformitat dels capitans de la confraria, s'utilitzi els diners en obrar unes graus davant l'altar major de l'església. En segon lloc, al consell del dia 22 d'octubre, el consell de la paeria es queixa de la càrrega ocasionada per la lluminària de l'església major i, vista la riquesa de la confraria de sant Esteve, determina que la confraria prengui en càrrec l'obligació anual de fer dos brandons grossos per cremar davant l'altar major i que tot el que els sobri sigui aplicat a la lluminària de l'església.

Es tracta d'una confraria amb bons ingressos procedents bàsicament de dues fonts, els «acaptés» i les «migeres censals» de forment. I comprovem ja d'inici el poder d'intromissió del consell municipal damunt seu.

El 1482 trobem citat un dels seus capitans, Bartomeu Belltall, i comença l'explicitació d'un ajut habitual del consell a la confraria, l'ajut pels joglars de les festes de Nadal. Per la nota de l'albarà del 1483 s'especifica que l'ajuda és feta «als fadrins per los jutglàs a Nadal».

Un altre albarà de 1482 mostra l'existència del mateix ajut als fadrins per als joglars de les festes de Pasqua⁴. I els dels anys següents ens permeten veure la continuïtat d'aquests ajuts, alhora que podem conèixer capitans de la confraria en diferents anys. Al segle XVI continuen els mateixos tipus d'ajuts i en la mateixa quantitat durant la primera meitat de segle.

El 1560 hi ha una iniciativa dels fadrins per fundar la confraria de les Santes Espines, i l'acceptació per part del consell, que vol revisar-ne els capítols i veure si s'hi annexarà la confraria de sant Esteve. Sembla que no s'annexaren i, segons Berga i Rossell, la nova confraria estaria formada pels fadrins de fora vila, si bé ja el 1575 haurien perdut aquest caràcter restrictiu i hauria esdevingut una confraria de caràcter bàsicament cultural i comunitari, amb nova forma i ordinacions el 1604⁵. Per la nota que Berga i Rossell copia del 24 de maig de 1569 es veu que els encarregats de la festa de les Santes Espines d'aquell any foren «Joan Miquel, texidor de lli, i a Joan, criat del Senyor Bellver, Capitans dels Fadrins Estrangers de la Verge Maria del Roser»⁶; no consta explícitament que fossin capitans de la confraria de les Santes Espines, sinó de la confraria de la Verge Maria del Roser, que era la confraria dels fadrins estrangers⁷. Caldrà treure a llum nous documents per aclarir el moment de la creació de la confraria de les Santes Espines i les relacions que existiren després amb les dues confraries de fadrins i amb la confraria de Na. Sra de l'Esperança, dels pagesos, que motivà una colla de tretes de la relíquia en rogatives per aigua durant els segles XVII i XVIII.

A l'últim quart del segle XVI la confraria de sant Esteve veu fortament incrementats els ajuts del consell per als joglars, i rep també ajuts específics per a la lluminària. Alhora apareix la designació de «*confraria del gloriós sanct Steve y il.luminària del sanct Sagrament*», en què es recorda l'obligació de la confraria d'atendre a la lluminària. A la nota de l'albarà de l'any 1587 s'especifica a més el fet de pagar la lluminària usada en portar el viàtic als malalts.

El 1622 hi ha una nova precisió (la referència al capità casat) que ens constata la presència d'adults a la confraria, probablement com un remei posat pel consell per a una millor administració de la confraria. Presència, però, que podia ser força anterior, puix que ja el 1542 apareixen com a capitans de la confraria mestres sastres i el 1545 un mestre sabater⁸.

Als albarans que hem copiat del període 1645-1664, part durant la guerra dels segadors, part a la postguerra, sembla usar-se de manera diferenciada les denominacions de confraria de sant Esteve i confraria del Santíssim Sagrament. En especial, el 1646 podem veure com els capitans indicats de cada confraria són diferents; tot i així, trobem que el consell passa a la confraria del Santíssim Sagrament deu lliures degudes per l'ingrés d'una activitat pròpia de la confraria de sant Esteve. Si realment foren dues confraries diferents durant aquest període, seguí l'obligació de la confraria de sant Esteve de desviar diners cap a la lluminària i l'altra confraria tingué greus problemes per subsistir⁹.

Després de la guerra de successió, el 1736, en la lletra adreçada per Josep Clèries, capità de la confraria, al tinent de corregidor -la nova autoritat municipal-, veiem com la confraria de sant Esteve continua tenint l'obligació de pagar la lluminària del sant sagrament, així com la de portar el viàtic i mantenir i renovar el pal.li i penó que serveix per al viàtic. L'entrada bàsica de la confraria prové de l'arrendament dels fens dels portals de la vila i de l'entorn de la muralla, i és insuficient; per això demana al tinent de corregidor poder refer el camp de joc de pilota «*contiguo a la muralla de la puerta del Carmen a la de Agodés*» per poder-lo arrendar o administrar, i també poder plantar moreres en indrets adequats per poder-ne treure beneficis. No consta el consentiment del tinent de corregidor i en canvi sabem que al consell de 23 de novembre de 1750 demanaren els capitans de la confraria de les Santes Espines que l'ajuntament els concedís «*el patio que está vacante fuera la Villa, desde la puerta llamada del Carmen hasta la Torre nombrada de Sobies sin perjuicio del camino que circunvala la Villa, para poder en*

el dicho patio fabricar un juego de pelota y utilizarse dicho número o Cofradía del alquiler y réditos de dicho juego»¹⁰, i aquest els el concedí, tot reservant-se el coneixement de la distribució dels rèdits.

La lletra de 1744, adreçada pels majorals o capitans de la confraria de sant Esteve al tinent corregidor perquè els permeti realitzar una esquellotada, torna a insistir en els pocs recursos de la confraria, en l'obligació de la lluminària i, doncs, en la bona destinació de l'almoïna que n'esperen aconseguir. I encara la petició que adrecen al consell del 27 de gener de 1754 de poder ampliar l'espai de recollida en l'arrendament dels fems que tenen com a privativa insisteix en els pocs recursos de la confraria; en aquest cas consta la resposta favorable de l'ajuntament a la petició, tot reservant-se el dret de renovar-ne el permís cada any.

Entrats al segle XIX i passada la guerra del francès, la confraria continua activa; la lletra de 29 de desembre de 1828 mostra una nova obligació dels fadrins, arreglar i portar el pas del sant Sepulcre a la processó del Dijous Sant¹¹, i insinua una relació amb la confraria de les Santes Espines¹². Els fadrins prenen la iniciativa de demanar l'exclusió dels casats de la confraria perquè sigui una «*hermandad solos los solteros*».

I finalment, el 1863, la petició de local per als dos balls públics que acostumen a organitzar les dues primeres festes de Nadal ens indica l'altra font d'ingressos habitual al segle XIX, al costat de l'arrendament dels fems.

II. LES ACTIVITATS LÚDIQUES

Les dues activitats que ens interessen són els «*reis de Nadal*», rastrejable entre els segles XV i XVII¹³, i el fer «*esquellots*» de mitjan segle XVIII. No se'n conserva cap descripció a través de llibre de consuetes, llibre d'ordinacions, de cerimonials o volum similar, per tractar-se d'activitats en què el consell no té cap mena de protagonisme si no és en el sentit negatiu de limitar-les o prohibir-les, o en el positiu de donar-hi un ajut econòmic o de servei d'ordre.

A través dels ajuts econòmics podem seguir la vitalitat de la primera activitat, l'amplitud i les seves variacions (vid. quadre II, pels ajuts, i quadre I, per l'especificació dels «*reis*»). En les festes de Nadal a Epifania la confraria de sant Esteve tenia el protagonisme principal; eren els encarregats de llogar i pagar els joglars i, alhora, aprofitaven el domini temporal per fer els acaptes per a la confraria. L'elecció de rei o reis de Nadal juntament amb els capitans servia bàsicament per a aquesta funció. Els capitans eren figures més aviat administratives, mentre que el rei o els reis, fadrins forçosament, eren les típiques autoritats efímeres de festes d'inversió. Dirigien els acaptes principals d'aquests dies, sovint amb un cert grau de coacció sobre la gent, i eren les autoritats burlesques de les festes.

La referència explícita a «*reis de Nadal*» apareix entre 1482 i 1648 (vid. quadre I). En un principi les festes que organitzaven no es reduïen a les de Nadal, sinó que també organitzaven les de Carnestoltes i de Pasqua de resurrecció; a finals del segle XVI sembla, però, que només organitzen les de Nadal. L'albarà de pagament de set lliures que fa el consell als joglars de carnestoltes l'any 1577 mostra, en la crítica, el funcionament habitual de la festa fins aleshores, apropiada pel rei i els capitans de la confraria, que trobaven així un motiu d'ampliació del regnat festiu. D'altres ajuts posteriors del consell als joglars o músics de Carnestoltes (ex. el de 1593 i el de 1647) no fan cap referència a la confraria de sant Esteve.

Pel que fa a la festa de Pasqua de resurrecció, en trobem pagaments als fadrins entre l'últim quart del segle XV i la primera meitat del segle XVI, i la quantitat és idèntica a l'ajut donat per a les festes de Nadal, onze sous.

L'època més important i persistent de domini festiu de la confraria és la de les festes de Nadal, compresa entre el dia de Nadal i el de Reis, com s'explicita en l'albarà de l'any 1579 i s'hi al·ludeix en general els altres anys amb l'ús del plural (les festes de Nadal). La celebració del patronatge (sant Esteve) l'endemà de Nadal era el referent bàsic que mantingué aquest àmbit de domini, fins al punt que encara trobem, al 1863, l'organització de balls o saraus per la con-

Joglar tocant flabiol i tamborí. Banquet d'Herodes (fragment), de Pere Garcia de Benavarrí (doc. 1452-1470). Museu d'Art de Catalunya.

fraria les primeres festes de Nadal, ja no acompanyada del rei de Nadal ni del previ acapte general, sinó de la forma empresarial de fer-ho en un local cobert i fer pagar entrada.

La festa entre els segles XV i XVII era pública i obligada, com obligat era l'acapte. Es tractava d'unes festes de carrer o de carrer i església, públiques i comunitàries, en què la música i la lluminària eren les despeses bàsiques.

Quant a la música, tot observant les referències que apareixen als albarans trobem que hi ha una primera època d'ajut habitual d'onze sous, en què s'usa sempre la referència genèrica de joglars, i en quatre casos es precisa qui són i quins instruments toquen. Antoni Santapau, de Tàrrrega, i Antoni Vidal, de Riudovelles, foren el parell de joglars habitual almenys entre

els anys 1479 i 1487 per a les diverses festivitats que se celebraven a Tàrraga i sovint trobem que el pagament no se'ls fa directament en diners sinó en espècies, com pel Corpus dels anys 1479 i 1480, en què se'ls dona carn (lliures de bou) i els albarans fan referència a la despesa en sous al carnicer. També en els albarans a la confraria de sant Esteve trobem que són ells dos els joglars especificats en tres casos (anys 1482, 1485 i 1487), i que tocaven tambor, flabiol i cornamusa. Novament un albarà del Corpus ens ajuda a detallar la distribució dels instruments: el 1479

«Anthoni Santapau [...] tochà lo floviol ab la tamor, ab un altre que tochà la cornamusa, los quals acompanyaren la santa professó lo jorn del Corpus Christi, e perquè féu dues dances dit dia al deprés dinar»¹⁴

També per a les festes de Pasqua de 1486, en què els joglars foren en Segarra i el seu fill, de Montornès, la combinació d'instruments era la mateixa: l'un tocava tambor i flabiol, i l'altre cornamusa. Dos instruments de vent (flabiol i cornamusa -similar a la gaita-) i un de percussió (tambor) eren, doncs, una combinació habitual durant el segle XV¹⁵.

Durant el segle XVI trobem el canvi en les referències. Mentre a la primera meitat de segle continua la referència a joglars i es manté l'ajut en onze sous, a l'últim quart de segle s'usa també la forma de menestrils o ambdues combinades (menestrils i joglars), i l'ajut ha passat a quatre lliures (vuitanta sous) o cinc lliures (cent sous). Aquest augment fa pensar en un increment del nombre de joglars/menestrils, així com en llur valoració; pels albarans del segle XVII, en què es manté la quantitat en l'ajut, sabem que aquests eren quatre. Un altre tret significatiu d'aquests albarans -en el sentit de major valoració- és que en endavant s'hi refereixen sempre com a músics (joglar feia referència més aviat al fet de divertir, animar, mentre que músic posa l'accent en la pròpia música¹⁶).

A més a més, en algun albarà del segle XVII (els dels anys 1621 i 1622) es precisa que la música és per als oficis divins i «altrament»; hi ha una distinció entre dos àmbits o moments diferents de la festa, el religiós i el profà, moments diferenciats però que es reforçarien mútuament. A mitjan segle XVII trobem també la continuïtat del «rei de Nadal» pel fet que l'any 1647 Magí Borràs, pagès, hagué de pagar deu lliures perquè el seu fill Lluís Borràs no havia servit de rei de Nadal; com a l'albarà de Carnestoltes de 1577, podríem entreveure les reticències de part de la població a aquest tipus de festes d'inversió, carnavalesques i igualadores.

La notícia de 1863, en què demanen local a l'ajuntament, alhora que mostra la consuetud que els fadrins organitzin els dos balls de les dues primeres festes de Nadal, confirma una dissociació total d'àmbits i funcionament entre la festa religiosa i la festa profana; la confraria seria l'últim referent d'unió (els diners recaptats servien en part per a les obligacions religioses de la confraria) que, al segle següent, folkloristes tradicionalistes com Serra i Boldú veurien encara com a model d'associació cohesionadora de les poblacions rurals en un patriarcalisme rural alternatiu a la politització social provinent de les urbs.

La segona activitat lúdica, el fer esquellots, s'ha considerat des d'una visió antropològica com a ritual d'acceptació-compensació realitzat pels fadrins. El ritual s'ha emmarcat, en el nostre cas, en l'àmbit de la cultura pagesa tradicional catalana típica de l'Antic Règim, amb la concepció cognitiva del *bé limitat* i la consideració consegüent de la dona com a propietat o bé a preservar abans del matrimoni (valor de la virginitat) i a fructificar després de casada (valor de la maternitat).

Els esquellots es feien bàsicament en el cas que un vidu es casés amb una fadrina; els fadrins, o nois solters, perdien així la possibilitat d'una relació sexual i, per tant, es consideraven amb dret a una compensació pecuniària. El cas invers, vídua casada amb fadrí, amb drets de les fadrines a fer l'esquellotada, era molt més rar, consegüentment amb la dificultat d'inversió de la consideració valorativa¹⁷.

Fer esquellots -soroll amb esquelles i amb percussió en objectes de llauna o metall- a les nits davant la casa dels recent casats fins aconseguir la quantitat de diners adequada a l'estat social

del vidu era, doncs, la forma coactiva que tenien els fadrins per realitzar llur dret. I era normal que en les ordinacions de la confraria de sant Esteve, com a típica confraria de fadrins, constés l'organització d'esquellots com a dret reconegut a la fadrinalla masculina quan un vidu es casava amb una noia de la població, tant si el vidu era foraster com si era de la mateixa població.

Als estatuts de la confraria de sant Esteve de Santa Coloma de Queralt, aprovats pel comte Andreu el 1691 i confirmats pel comte Joan I el 1729, trobem tant el costum de l'elecció de rei dels fadrins com el dret, limitat, de fer esquellots en cas de casori «*ab viudo y viuda*»¹⁸. La lletra que els fadrins confreres targarins presenten per obtenir permís del tinent de corregidor, el 1744, no fa referència a cap dret recollit en estatuts propis de la confraria, sinó a la consuetud practicada fins aleshores per la confraria, de fer esquellotada a tot vidu que es casi en segones núpcies; la destinació de l'almoïna és també, com a Santa Coloma, un ús cultural -il·luminar el santíssim Sacrament de l'Eucaristia-, però en canvi diuen que els recent casats han de pagar «*lo correspondiente al carácter de los novios*» (és a dir, segons la posició social) i demanen el permís per fer esquellotada totes les nits que calgui fins que paguin; com a garantia d'ordre li demanen també la presència dels algutzirs de la vila.

Hi ha també la referència a una esquellotada espontània feta la nit abans per quatre particulars, que els capitans de la confraria consideren «*solo un viso*» i no vàlida. El dret consuetudinari de fer esquellots pertanyia directament a la confraria, i aquesta, amb els seus capitans, havia de celebrar el ritu amb les solemnitats acostumades.

No coneixem si la resposta fou afirmativa, però la lletra ens informa de la competència de la confraria en aquest tipus de ritual. El silenci posterior dels llibres municipals sobre la realització d'esquellots és indicatiu que, si es continuaren fent, serien tolerats i potser estarien degudament reglamentats per no causar conflicte.

POSTSCRIPTUM

Al segle XX trobem encara un document sobre la confraria, però amb un caire ben diferent. L'onze de gener de l'any 1958 es reuní el rector amb una colla de joves que tenien cura del pas processional del sant Sepulcre per establir els estatuts de la confraria¹⁹.

No hi ha cap referència a sant Esteve ni a aspectes lúdics; continua la identificació de confraria de joves solters (casats, hi podran continuar com a membres passius i es reserven els càrrecs de president i tresorer), disposaran d'una capella a l'església del sant Hospital per posar-hi el santerist i, a part de l'obligació d'assistència a l'enterrament de confreres i del pagament d'una quota anual de cinc pessetes, la resta d'obligacions es troba encarada a la processó del Divendres Sant; són les de tenir cura del pas del sant Sepulcre, dur-lo a la processó, participar-hi també com a vestes i pendonista i, amb preferència dels confreres casats, formar la secció d'armats²⁰.

L'element principal, doncs, que havia conservat la idea d'associació era una obligació cultural la primera menció de la qual ens aparegué el 1828 (el pas del sant Sepulcre, a càrrec dels solters), i aquesta revifalla tardana seguí la vitalitat de la processó.

NOTES

1. «Sant Esteve era antigament molt venerat en tot l'Urgell, com ho proven les confraries de fadrins que hi havien en quasi cada poble. [...] Avui, que han canviat molt les costums, també se'n ha ressentit lo culte a Sant Esteve. Los fadrins no estan en nostres pobles agermanats en confraries; no es en tots que confien l'administració de sos cabals als capitans o majorals, perquè dissortadament la marfuga política que destrueix als pobles dividint-los, també trascendeix als fadrins, i es en més de una i més de dugues poblacions, que en compte de allistar-se baix la bandera de Sant Esteve, ho són baix la de una agrupació política, malgrat no'n coneguim sos ideals». SERRA I BOLDÚ, Valeri, *Calendari Folkloric d'Urgell*. Barcelona, 1914, p. 332.
També Agramunt havia tingut confraria de sant Esteve, de fadrins, fins a inicis del segle XIX, amb capella pròpia a l'església (vid. PONS I SERRA, Lluís, «La 'Germandat de la sang' de la vila d'Agramunt», *Urtx*, I (Tàrrrega, 1989), pp. 103-110, p. 105).
2. SERRA I BOLDÚ, op. cit., pp. 333-336.
3. Vid. SEGARRA I MALLA, Josep Maria, *Història de Tàrrrega amb els seus costums i tradicions*. Vol. II (segles XVI-XVIII). Tàrrrega, 1987, pp. 35-37.
4. Transcrit a *URTX* n.º 2 (Tàrrrega, 1990), document 8, p.89.
5. Vid. BERGA ROSSELL, Ramon / MAYMO, Francesc, prevere. *Les Santes Espines de Tàrrrega*, Tàrrrega, 1965, pp.91-92.
6. *Ibidem*, p.124.
7. Probablement la confraria del Roser passà per diverses característiques d'integració, puix que és estrany poder combinar l'antiguitat i la importància de la confraria (vid. SEGARRA, op. cit., pp. 44-45) amb un component tan restringit (fadrins forasters).
8. La categoria estamental de mestre era ja la major i corresponia, en general, a gent casada i propietària de la botiga o del taller.
9. Segarra la considera com a confraria separada i en dóna referències dels anys 1591 i 1638, dient que no tardà molt a desaparèixer. No hem pogut comprovar la primera referència -potser es tracta de la denominació dual que hem trobat als albarans de finals del XVI-. La segona encaixaria ja amb el període considerat. Vid. SEGARRA, op. cit., pp.43-44.
10. BERGA / MAYMO, op. cit., p.167.
11. En canvi a la processó del Corpus -entre els segles XV i XVII almenys- no hem trobat en cap cas que fessin entremesos (mentre altres confraries targarines en fan, en el segle XV), ni que vagin a la processó amb brandons ni tabernacle propis.
12. Entre 1824 i 1826 la confraria de les Santes Espines s'havia constituït amb noves ordinacions després de la guerra del francès (vid. BERGA / MAYMÓ, op. cit., pp.92-93). Abans, però, el 1742 ja veiem una relació espacial en rebre permís els confreres de N^a S^a de l'Esperança d'allargar la capella de les Santes Espines de l'església nova -part de l'església vella havia caigut el 1672- per posar-hi la imatge del sant Crist, a més de sagraris per a les relíquies de les Santes Espines i de sant Esteve (BERGA / MAYMÓ, op. cit., p.164; SEGARRA, op. cit., pp.32-33). Tot i ser el més antic, l'estudi més complet sobre els diferents passos en la relació entre la confraria de N^a S^a de l'Esperança i el consell fins a la decisió d'ampliar la capella de les Santes Espines a costes dels pagesos, que s'hi acullen, el donà Sarret i Pons el 1926 (vid. SARRET I PONS, Lluís, «Nota històrica targarina. Confraria de Nostra Dona de l'Esperança i Sang de Jesucrist» a *Crònica Targarina*, n.º 277 (18-XII-1926), pp.4-5).
13. Sobre la realització del costum en altres poblacions -Cervera, Igualada o Santa Coloma com a referències properes-, vid. el nostre treball «Joves reis efimers», en premsa a *Miscel·lània Joan Fuster*.
14. AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490*, f. 3r. Per pagaments de diferents festes a aquests dos joglars durant l'any 1487, *ibidem*, ff. 190v-191r.
15. L'ús fou habitual a Catalunya i s'ha mantingut més temps encara a Mallorca, on formaven l'anomenada *colla de xeremier* (Vid. CRIVILLÉ I BARGALLÓ, Josep, *Historia de la música española. 7. El folklore musical*. Madrid, 1983, pp.380 i 383).
16. L'element decisiu en aquest canvi de consideració sembla que fou la introducció d'instruments de corda -així ho podem constatar almenys en la processó cervarina del Corpus, en què durant un llarg període conviuen en la consideració separada els joglars i els músics d'instrument de corda, aquests últims molt més acostats a la custòdia, que és l'autèntic centre valorador en la processó-.
17. El model anomenat «Imatge de la Limitació d'allò Bo» fou elaborat per Foster per estudiar la vida del poblat pagès mexicà de Tzintzuntzan (vid. FOSTER, George M., *Tzintzuntzan*, Mèxic, 1976, especialment el capítol VI de la primera part). Terrades aplicà aquest model per a l'estudi del pagès català (vid. TERRADES, Ignasi, *Antropologia del campesino catalán*, en especial el volum II (Socialización, sexualidad y economía: un estudio de comportamiento mágico), Barcelona, 1973, pp.40-41 per als esquellots).
18. SEGURA I VALLS, Joan, prevere. *Història de Santa Coloma de Queralt*, Santa Coloma de Queralt, 1984³, pp.400-401. El capítol 12 de la confraria limitava el preu a pagar (una lliura de cera per a la confraria) i els dies de durada dels esquellots (tres dies) si no pagaven.
19. Arxiu Parroquial de Tàrrrega 5.1. Confraries, 9. *Confraria del sant Sepulcre* (tres folis mecanografiats, amb data Tàrrrega, 11-gener-1958, escrits en castellà). Pel text del document veiem que no hi havia consciència de continuïtat respecte a la con-

fraria de sant Esteve i que l'únic referent era la continuïtat de tenir cura del pas del sant Sepulcre: «acuerdan dar forma con los Estatutos que a continuación se detallan a la Agrupación que hasta la fecha había subsistido con el nombre aludido, pero que no había tomado forma legal» f.1 r

20. Al segle XIX la secció d'armats depenia directament de la Congregació dels Dolors, que era l'encarregada de l'organització de la processó del Divendres Sant. El 1816 ja hi havia hagut un intent d'organització pròpia dels armats, que no fou autoritzat per la junta de la Congregació. Vid. SARRET PONS, Lluís, «Nota històrica targarina. Pretensions dels Armats. Resolució de la Junta de la V. Congregació dels Dolors» a *Crònica Targarina*, n.º 187 (Tàrraga, 4-IV-1925), p.7. Reapareix a SEGARRA I MALLA, Josep M.ª, *Recull d'Episodis d'Història Targarina des del segle XI al XX*, Tàrraga, 1973, pp.129-130.

QUADRE I. NOM DE LA CONFRARIA, CAPITANS I REIS

ANY	NOM CONFRARIA	CAPITANS	REIS
1448	Sant Esteve	(capitans)	
1482	Sant Esteve	Bartomeu Belltall	(reis de Nadal)
1489	Sant Esteve	Cristòfol Vidal	
		Bernat Sunyer	
1541	Sant Esteve	Joan Espígol	
1542	Sant Esteve	mestre Pere Miret, sastre	
		mestre Guillem Olanes, sastre	
1545	Sant Esteve	mestre Joan Morcer, sabater	
1577	Sant Esteve	(capitans)	(rei, Carnestoltes)
1578	Sant Esteve	mossèn Francesc Montserrat	
		mossèn Francesc Soler	
1579	Sant Esteve	mossèn Pere Rabassa	
		Damià Soler	
		Martí Dionís	
1580	Sant Esteve i lluminària	mestre Joan Aiguamolsa	
	Sant Sagrament	Antoni Feliu	
		Joan Bonet	
1582	Sant Esteve i lluminària	mestre Gaspar Castelló	
	Sant Sagrament	Miquel Miralles	
1586	Sant Esteve, fa lluminària	mossèn Perot Feliu	
1587	Sant Esteve, fa lluminària	Perot Forn	mossèn Salvany
			mossèn Janot Feliu
1621	Sant Esteve	mossèn Agustí Rabassa	
1622	Sant Esteve	mestre Joan Piquer (casat)	(rei de Nadal)
1623	Sant Esteve	Macià Camats (mor)	
1646		mestre Josep Paul (dels casats)	(rei de Nadal)
	Santíssim	mossèn Tomàs Teixidor	
		Josep Vergonyós, droguer	
		Francesc Pou	
1647	Santíssim	Antic Oller	Lluís Borràs no
		Tomàs Borràs	fer rei Nadal
1648		Simeó Vallés (dels casats)	(rei de Nadal)
		Josep Boleda (dels fadrins)	
	Santíssim	(capitans, ajut Corpus)	
1656	Sant Esteve	(capitans)	
1660	Sant Esteve	(capitans)	
1661	Sant Esteve	(capitans)	
1664	Santíssim Sagrament	Miquel Homs	
		Pere Ribera	
1667	Sant Esteve	(capitans)	
1668	Sant Esteve	(capitans)	
1670	Sant Esteve	senyor Miquel de Potau	
1671	Sant Esteve	mestre Isidre Farran, cirurgià	
		Domènec Vila	
1736	Sant Esteve, fa lluminària	Josep Clèries, botiguer de llenç	
1744	Sant Esteve, fa lluminària	(«mayorales»)	
1754	Sant Esteve, fa lluminària	(capitans)	
1828	Sant Esteve i	(capitans, ser sols solters)	
	Sant Sepulcre		
1863	Sant Esteve	(«mayorales»)	

QUADRE II. AJUTS DEL CONSELL A LA CONFRARIA

ANY	FESTES NADAL-REIS	Q.	CARNEST.	Q.	PASQUA RESUR.	Q.	ALTRES	Q.
1482	joglars	11 s			joglars	11 s		
					Antoni Santapau			
					Vidal			
1483	joglars	11 s						
1484	joglars	11 s						
1485	joglars	11 s						
	Antoni Santapau							
	Vidal							
1486					joglars	11 s		
					en Segarra i el seu fill,			
					de Montornès			
1487	joglars	11 s			joglars	11 s		
	Antoni Santapau, Tàrrega							
	en Vidal, de Riudovelles							
1488					joglars	11 s		
1541	joglars	11 s			joglars	11 s		
1542	joglars	11 s			joglars	11 s		
1545	joglars	11 s						
1577			joglars	7 ll			lluminària	4 ll
1578							lluminària	5 ll
1579	menestrils	4 ll						
1580	menestrils i joglars	4 ll						
1582	menestrils i joglars	4 ll						
1584	joglars	4 ll						
1586	menestrils i joglars	5 ll						
1587	menestrils i joglars	5 ll						
1594	joglars	4 ll						
1621	quatre músics	5 ll						
1622	quatre músics	4 ll						
1623	quatre músics	5 ll						
1646	la música	5 ll					músics Corpus	6 ll
1647	no haver fet rei	10 ll						
1648	la música	5 ll					músics Corpus	6 ll
1656	la música	6 ll	8 s					
1660	músics	5 ll						
1661	músics	5 ll						
1664	músics	5 ll						
1667	músics	5 ll						
1668	músics	5 ll						
1669	músics	5 ll						
1670	músics	5 ll						
1671	músics	5 ll						

ANNEX DOCUMENTAL:

1448

[Consell 28 juliol]

Item més acordaren e deliberaren los dits honorables consells e pròmens que aquella una miera de forment que era hi és de sant Esteve, la qual ha venuda n'Anthoni Trascoll, que per los senyós de pahés sia trobada alguna bona persona que vulla comprar aquella o que li sia venuda ab beneplàcit e voluntat dels capitans de sent Esteve, e lo preu qui n'exirà sia // gastat en obrar les graus qui són a ffer davant lo altar major de la dita sglésia.

AHCT, FM, *Llibre de consells, 1446-1450*, f. 98 r i v.

[Consell 22 octubre]

Item lo dit honorable consell vehent que huy la luminària de la sglésia major és molt flascha e molt disminuïda per tal forma e manera que és tornada a norrés en gran càrrech de la universitat, per tant lo dit honorable consel volent augmantar la dita luminària, actés que lo acapte que.s fa de sent Esteve és molt opulent, axí en los acaptes que fa com en les migeres censals que ha de forment, acorda lo dit honorable consell que de huy avant lo dit acapte de sent Esteve sie haunit al bací de la luminària, e que del dit acapte de sent Steve sien fets dos brandons grosos qui cremen davant lo altar major; e fets e quiscun any reparats aquels tot ço que del dit acapte e dels censals del capbreu sobrarà, sia mes e gastat quiscun any en la dita luminària a ffi que la dita luminària se puxa conservar e de dia en dia augmentar en honor e reverència de Nostre Senyor Déus, de la sua beneyta mare hi en decoració de la iglésia hi en honor de la universitat.

AHCT, FM, *Llibre de consells, 1446-1450*, f.105v.

1482 (Nadal de 1481)

Los pahers l'any present e dejús scrit de la vila de Tàrregua al honrat en Damià Prunera, clavari en lo dit any, preguam-vos, sènyer, que de les pecúnies que procehexen de les impositcions e altres emoluments donets e paguets a.n Borthomeu Beltal, capità de sent Steve, honze sous bar(ce-lonesos), los quals la universitat costume donar en ajuda e subvenció dels reys que fan a les festes de Nadal, ço és, als jutglars que sonen a honor de les dites festes. E retenit-vos lo present en loch de haver paguats dits honze sous, lo qual volem a vós ésser fet per en Ffranci Mir, not(ari) e.scrivà de la casa de la paheria, e sotasignat de nostres mans a XVii de janer any MCCCCLxxxii.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490*, f.55 r.

1483 (Nadal de 1482)

[Els paers manen a Pere Ponces, clavari de la vila] E més donets onze sous, los quals la vila fa de ajuda als fadrins per los jutglàs a Nadal [...] a xii de març de MCCCCLxxx tres.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490*, f.76r.

1484 (Nadal de 1483)

Los paers l'any present e dejús scrit de la vila de Tàrrega al honorable en (?) Scuder, clavari en dit any de dita vila, pregam-vos, sènyer, e.ns plau que de les pecúnies que vénen a vostres mans e percoexen de les impositcions e altres drets de dita vila, doneu e pagueu a.n. Alasen xi sous, los quals a ell són deguts per rahó de la ajuda de la dita festa fa per lo loger dels juglàs que an sonat a festes de Nadal. E reteniu vós lo present en loch de haver pagats los dits xi sous, lo qual volem a vós ésser fet per mans d'en Bnt. Lorenc, notari e escrivà de la casa de la peyria e sotsignat de nostres mans a xxi de jener any mill CCCCLxxxiii

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490*, f.85v.

1485 (Nadal de 1484)

[27 gener 1485]

als fadrins honze sous, los quals la universitat acostume pagar e ajudar per als jutglars, ço és, n'Anthoni Sentapau e en Vidall, los quals han tocat la temor, flovioll e cornamusa per les festes de Nadall propassades.

AHCT, Llibres d'albarans, 1479-1490, f.128v.

1486 (festes Pasqua)

Als fadrins.

Los pahers l'any present e dejús scrit de la vila de Tàrrega al venerable e discret mossèn Gabriell Piquó, prevere e clavari en dit any de dita vila, pregam-vos e.ns plau que de lles pecúnies que vénen a mans vostres, que procehexen de dita claveria, doneu e pagueu als fadrins onze sous, los quals la universitat acostume pagar e ajudar per als jutglars, ço és, en Segarra e son fill, de Montornès, los quals tocaren la temor, flevioll e cornamusa per les festes de Pasqua propvients. E reteniu-vos lo present en loch de haver pagats dits onze sous, lo quall volem a vós ésser fet per en Pere de Vich, notari e scrivà de la casa de la paheria. E sotssignat de nostres mans a xxiiii de març any MCCCCLxxxvi.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1479-1490, f.153r.

1487 (Nadal de 1486)

Als fadrins.

Los pahers l'any present e dejús scrit de la vila de Tàrrega al venerable e discret mossèn Gabriell Piqué, prevere e clavari en dit any de dita vila, pregam-vos e.ns plau que de les pecúnies que procehexen de la dita clavaria e vénen a mans vostres doneu e pagueu als fadrins onze sous, los quals la universitat acostume pagar e ajudar per als jutglars, ço és, a n'Anthoni Sentapu, de la dita vila, e a.n Vidall de Riudovelles, los quall han tocat temor, flovioll e cornamussa per les festes de Nadall propasades. E reteniu-vos lo present en loch de haver pagats dits onze sous, lo quall volem a vós ésser fet per en Pere de Vich, not(ari) e scrivà de la cassa de la paheria, e sotssignat de nostrs mans a viii de giner any mill CCCCLxxx set.

AHCT, Llibre d'albarans, 1479-1490, f.170v.

(festes Pasqua)

Als fadrins.

Los pahers l'any passat e dejús scrit de la vila de Tàrrega al honorable en Christòfoll Figuerós, sots-clavari en dit any de dita vila, pregam-vos sènyer e.ns plau que de lles pecúnies que vénen a mans vostres e procehexen de dita sots-clavaria doneu e pagueu als fadrins onze sous, los quals la universitat acostume pagar e ajudar per als jutglars, los quals tocaren flavioll, tamor e cornamussa per les festes de Pascha presents. E reteniu-vos lo present etc., a xvi de abril any MCCCCLxxx set.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1479-1490, f.187 v

1488 (festes Pasqua)

Als fadrins.

Los pahers l'any present e dejús.crit de la vila de Tàrrega al sènyer n'Anthoni Torres, col.lec-tor e receptor dels deutes del libre del racionall en dit any de dita vila, pregam-vos, sènyer, e.ns plau que de lles pecúnies que procehexen de dits deutes e vénen a mans vostres doneu e pagueu als fadrins onze sous, los quals la universitat acostume pagar en ajudar per als jutglars qui to-caran tamor, flavioll e cornamusa per les festes prop esdevenidores de Pascha. E reteniu-vos lo present en loch de haver pagats dits xi sous, lo quall volem a vós ésser fet per en Pere de

Vich, notari e scrivà de la cassa de la paheria, e signat de nostes mans a iiii de abril any MCCCCLxxx huyt.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490, f.206 r*

1489

A.n Vall e als capitans de Sent Steve.

Los pahés l'any present e dejús scrit de la vila de Tàrrega al sènyer n'Anthoni Torres, col.lector de la taylla dels ploms, pregam-vos doneu e pagueu dels dinés de dita taylla a.n Johan Vall tres sous quatre diners per de aquels ploms que portà a la paheria per a cambiar. Item axí matex a Christòfoll Vidall e Bnt. Sunyer, capitans de Sent Steve, huyt sous, los quals portaren a la dita paheria per cambiar. E reteniu-vos lo present en loch de haver pagades dites quantitats, lo qual volen a vós ésser fet per en Pere de Vich, notari e scrivà de la casa de la paheria, e signat de nostres mans lo primer de jolioll any MCCCCLxxx nou.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1479-1490, f.230 v*

1541 (Nadal de 1540)

Albarà al dit Pere Rialp, sotaclavari.

Los paers etc. ne doneu e pagueu a.n Joan Spigol, altre dels capitans de sant Steve lo present any, onze sous, los quals a dits capitans són stats fets de adjutori per la universitat per los jutglars qui han sonat les festes del Nadal passat y any present y dejús scrit mil sinch-cents quoranta-hu en la dita vila. E reteniu etc., lo qual etc., a quatre dies del mes de janer del any mil sinch-cents quorants-hu.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1540-1546, f.4 r*

(festes Pasqua)

Albarà al matex sotaclavari.

Los paers etc., ne doneu e pagueu a.n Joan Spigol, altre dels capitans de sant Steve lo present any, onze sous, los quals a dits capitans són stats fets de adjutori per la universitat per los jutglars qui han sonat en les festes de Pasqua de Resurectio prop passades l'any present y dejús scrit mil sinch-cents quoranta-hu en la dita vila. E reteniu etc., lo qual etc., a deu dies del mes de maig del damunt any mil sinch-cents quoranta-hu.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1540-1546, f.7 r*

1542 (Nadal de 1541)

Albarà a dit sotaclavari.

Los paers etc., a vós donen e paguen trenta sous, los quals se han a trametre a Barchinona, a.n Martí Tost, síndich de la universitat, obs de traure una compulsa per lo que deu mossèn Simon Ratera, de la present vila; e de altra part a.n Pere Miret, altre dels capitans de sant Steve lo any dejús scrit, onze sous, los quals a dits capitans són stats fets de adjutori per la universitat per los jutglars qui han sonat les festes del Nadal passades del any quoranta-dos en dita vila. E reteniu etc., lo qual etc., a iiii de febrer del any mil Dxxxxii.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1540-1546, f.13 v*

(festes Pasqua)

Albarà al matex sotaclavari [Joan Jordà].

Los paers etc., ne doneu e pagueu a mestre Pere Miret e mestre Guillem Planes, sastres, capitans del gloriós sant Esteve lo present any, onze sous, los quals a dits capitans són stats fets de adjutori per la universitat per los jutglars qui han sonat en les festes de Pasqua de Resurectio prop passades e any present y dejús scrit mil sinch-cents quoranta-dos, en la dita vila. E reteniu

etc., lo qual etc., a vi dies del mes de maig del any mil Dxxxii.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1540-1546, f.18 r*

1545 (Nadal de 1544)

Albarà a dit sotaclavari.

Los pahés etc., ne doneu e pagueu a mestre Joan Morcer, sabater de la present vila, altre dels capitans de sanct Steve lo any dejús scrit, onze sous, los quals a dits capitans són estats fets de adjutori de la universitat per los jutglàs qui han sonat les festes del Nadal passades del any mil sinch-cents quoranta-sinch en dita vila. E reteniu etc., lo qual etc., a iii de janer del any MCxxxv.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1540-1546, f.197 r*

1560

[Consell 23 maig]

Més fonc preposat per los senyors de pahers que ja tenen entesa la suplicatio presentada per dits fadrins acerca de la confraria de les santes Espines, que entenen fundar ara de nou. Per ço miren si la.ls concedir hont no, per ço determinen lo fahedor.

Determinà dit magnífich y honorable consell que la predita confraria los sie concedida de fer, ab una emperò que la capitulatio y orde de dita confraria tenidor sie remès als senyors de pahers y balle llargament, hoc y encara que miren si se anexarà a la de s. Steve.

AHCT, FM, *Llibre de consells, 1556-1567, f.176 v*

1577 (Carnestoltes)

Albarà al dit Tapioles, exactor.

Los pahers etc., volem y nos plau etc., ne doneu y pagueu als jutglars que an sonat los dies de Carnestoltes passats set lliures barchns. a ells per nosaltres promeses de donar y pagar per evitar castions, debats y malícies que en semblants dies solen succehir, com la despesa per ells presa sie vinguda ha càrrec dels Rey y capitans de sanct Steve. E reteniu etc., lo qual als xviii de febrer de MDLxxvii.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1573-1588, f.14 v*

Albarà al dit Tapioles, exactor.

Los pahers etc. volem etc. ne doneu y pagueu als capitans de la confraria del gloriós sanct Esteve de dita vila en subvenció y adjutori de la llumenària per ells fahedora en lo any present, corrent y dejús scrit, per a obs de dita confraria quatre lliures barcheloneses. E reteniu etc. lo qual etc. als xiiii de dezembre MDLxxvii.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1573-1588, f.31 v*

1578

Albarà a dit Francesc Ferrer.

Los pahers etc. ne doneu y pagueu als honorables m^o Francesc Montserrat y m^o Joseph Soler, capitans de la confraria del gloriós sant Steve de dita vila, en subventio y adjutori de la lluminària per ells fahedora en lo any present, corrent y dejús scrit (per estar dita lluminària aquest any molt pobra y no haver-hy ningun reffús, y perquè no es vengue a perdre), per obs de dita confraria sinch lliures, moneda barcelonesa. E reteniu etc. a xxiii de desembre MDLxxviii.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1573-1588, f.47 r*

1579 (Nadal de 1578)

Albarà a dit Francesc Ferrer, collector.

Los pahers etc., ne doneu y pagueu als honorables m^o Pere Rabassa, Damià Soler y Martí

Dionís, capitans de la confraria del gloriós sanct Steve lo present any, quatre lliures moneda barcelonesa, les quals a ells per nosaltres lo són stades promeses donar per adjutori y subventio del manastrils que an sonats totes les festes de Nadal fins al dia dels Reys, en la celebració dels officis divinals y altrament (?) segons la consuetut y pràcticha. E reteniu etc. a vii de gener MDLxxviii.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1573-1588, f.47 v*

1580 (Nadal de 1579)

Albarà al dit mossèn Soler, exactor.

Los pahers etc., ne doneu y pagueu a mestre Joan Ayguamolsa, Antoni Feliu y Joan Bonet, tenints càrrechs dels capitans de la confraria del gloriós sanct Steve y illuminària del sanct Sagrament, quatre lliures, les quals per nosaltres los són estades promeses en adjutori dels menastrils e jutglars que han sonats totes les festes de Nadal fins al dia dels Reys proppassades, axí a la hora dels officis divinals com altrament, segons la costum y pràctica antiga. E reteniu a xxi de mars MDLxxx.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1573-1588, f.63 v*

1582 (Nadal de 1581)

Albarà al dit mossèn Joan Thomàs Baget, receptor.

Los pahers etc., ne doneu y pagueu a mestre Gaspar Castelló y a Miquel Miralles, tenints càrrech a la capitania de la confraria del gloriós sant Steve y luminària del sant Sagrament, quatre lliures, les quals per nosaltres los són stades promeses en adjutori dels menestrils e jutglars que han sonat totes les festes de Nadal fins al dia dels reys (ratllat) de vuy, dels gloriosos Reys, axí a la hora dels officis divinals com altrament, segons la costuma y pràctica antiga. E reteniu-vos etc., als sis dies del mes de janer any MDLxxxii.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1573-1588, f.87 v*

1584 (Nadal de 1583)

Albarà al dit mossèn Tapioles, exator.

[...] ([...]

Més té donat ab pòlissa del senyor paher Yvorra Peramola de costa dels jutglars de Nadal a mossèn Joseph Soler quatre lliures. Dich iiii ll. s.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans, 1573-1588, ff.129 v-130 r*

1586 (Nadal de 1585)

Albarà al dit Spígol.

Los pahers etc., ne doneu y pagueu a mossèn Perot Feliu, capità de la confraria de sant Steve junctament ab altres, en la qual confraria se fa la luminària del sant Sagrament quan se aporte per la vila als malalts, sinch lliures, les quals per nosaltres li són estades promeses en adjutori dels juglars y menestrils que han sonat totes les festes de Nadal del present any, axí bé als que los officis divinals se cantaven y feien com altrament hy segons és de gratas y loable costum. E retteniu etc., fet a vii de janer MDLxxxvi.

AHCT, FM, *llibre d'albarans, 1573-1588, f.177 r*

1587 (Nadal de 1586)

Albarà al dit P. Canes.

(marge:) Juglars de Nadal [1586]

Los pahers etc. ne doneu y pagueu a mo[ssèn] Perot Forn, capità de la confraria de s[an]t Steve, junctament ab mo[ssèn] Salvany y ab mo[ssèn] Janot Feliu, reis. En la qual confraria

se fa la il.luminària del s(an)t Sagrament se aporte per la vila als malalts, sinc lliures, les quals per nosaltres són stades promeses en adjutori dels juglars y menistrils que han sonat totes les festes de Nadal del present any, axí bé en los officis divinals com altrament, segons és la pràctica y costum. E reteniu etc. fet a vii de janer MDLxxxvii.

AHCT, Llibre d'albarans, 1586-1593, f.5 r

1594 (Nadal de 1593)

Albarà al dit mossèn Tapioles, exator.

[...] / / [...]

Més té donat ab pòlissa del senyor paher Yvorra Peramola de costa dels jutglars de Nadal a mossèn Joseph Soler quatre lliures. Dich iiii l. s.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1573-1588, ff. 129v-130r

1621 (Nadal de 1620)

Albarà al dit clavari (mossèn Josep Vinyals)

Los pahers etc. ne doneu y pagueu a mossèn Agustí Rabaça, altre dels capitans de la confraria de sant Esteve, sinch lliures, diem 5 ll.s., les quals se li donen a ell y a llurs companyons per ajuda de costa dels quatre músichs an sonat totes les festes de Nadal en lo culto divino com altrament. E reteniu etc., lo qual etc., als set de jener de 1621.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1617-1643, f.63 r

1622 (Nadal de 1621)

Albarà al dit clavari (mossèn Pere Honofre Monfar)

Los pahers etc., ne doneu y pagueu a mestre Joan Piquer, capità casat, del rey de Nadal quatre lliures barc., les quals se li donen per ajuda de costa dels quatre músichs an sonat totes les festes de Nadal passat, axí en los officis divinals com altrament. E reteniu etc., lo qual etc., als x de jener de 1622.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1617-1643, f.81 v

1623 (Nadal de 1622)

Albarà al dit clavari.

Los pahers etc. ne doneu y pagueu a Matià Camats, òlim, capità de sanct Steve, sinch lliures, moneda barcelonessa, y són per ajuda de costa dels quatre músichs sonaren les festes de Nadal. E reteniu etc., lo qual etc., als 14 de abril 1623.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1617-1643, f.102 v

1646 (Nadal de 1645)

Albarà al dit clavari.

(marge:) música de Nadal. (1645)

Los pahers etc. ne doneu y pagueu a m(estr) e Joseph Paul, capità dels casats, del rey de Nadal del any 1645, per ajuda de costa de la música, sinch lliures barc(elonesses). E reteniu etc. lo qual etc. fet als viiii de jener de 1646.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1643-1677, F.52 r

(Corpus)

Albarà al dit clavari.

Los pahers etc. ne doneu y pagueu a m^o Thomàs Texidor, a Joseph Vergonyós, droguer, y a Francesc Pou, capitans del Sanctíssim, sis lliures per la ajuda de costa de la músicha del Corpus de 1646. E reteniu etc., lo qual etc., fet als xiiii de juny 1646.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1643-1677, f.63 v

1647

(Nadal de 1646)

Albarà al dit clavari.

(marge:) confraria del Sanctíssim, 10 ll. s.

Los pahers etc. ne doneu y pagueu a Antich Oller y Thomàs Borràs, capitans de la confraria del S[antíss]im, deu lliures bar[eloneses], les quals Magí Borràs, pagès de la present vila, ha donades a la universitat per no haver servit de rey de Nadal Lluy Borràs, fill de dit Magí Borràs; y dita universitat se rettè dites deu lliures de aquelles 13ll. 5s. que dita universitat devie al dit Magí Borràs, com conste en lo rational fol. 116. E reteniu etc. lo qual etc. fet als x de abril 1647.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1643-1677, f.74 v

1648 (Nadal de 1647)

(marge:) Música de Nadal de 1647, 5ll. s.

Los pahers etc. ne doneu y pagueu a Simeon Vallès, capità dels casats, y a Joseph Boleda, capità dels fadrins, del rey de Nadal de 1647, per ajuda de costa de la música, sinch lliures barch[elonese]s. E retteniu etc. lo qual etc. fet als 8 de jener de 1648.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1643-1677, f.89 r

(Corpus)

Albarà al dit clavari.

Los pahers etc., ne doneu y pagueu als capitans de la confraria del Sanctíssim sis lliures per ajuda de costa de la música de la octava del Corpus de 1648. E retteniu etc., lo qual etc., fet etc. als 18 de juny 1648.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1643-1677, f.98 v

1656 (Nadal de 1655)

Albarà al dit clavari.

Los pahers etc. ne doneu y pagueu als capitans de sant Esteve 6 ll. 8 s. per les rahons contingudes en un memorial, al peu del qual se li fa la present pòlissa. E retteniu etc., lo qual etc., fet als 15 de abril 1656.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1643-1677, f.221 r

1660 (Nadal 1659)

Albarà al dit clavari.

Los pahers etc., volem etc., ne doneu y pagueu als capitans de sanct Esteve de la present vila sinch lliures per ajuda de costa sol donar la present vila quiscun any per los músichs de festes de Nadal. E retindreu etc., lo qual etc., fet en la paheria de Tàrrega als 4 de febrer 1660.

AHCT, FM, *Llibre d'albarans*, 1643-1677, f.273 r

1661 (Nadal de 1660)

Albarà al dit clavary.

Los pahers lo any present etc., al magnífich Francesch Flix, en medecina doctor, clavary ordinarý lo present any de la present vila de Tàrrega, volem etc. ne doneu y pagueu als capitans de la confraria de sant Esteve del present any de la present vila de Tàrrega sinch lliures per la ajuda de costa sol donar la present // vila als músichs per les festes de Nadal. E retindrà etc., lo

qual etc., dat etc., en la paheria de Tàrrega als 6 de abril 1661.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1643-1677, f.287 r i v

1664 (Nadal de 1663)

Die 7 january 1664.

(al marge:) *Capitans del Santíssim Sacrament 5 ll. s. Refeta a la clavaria del Sr. Dr. Potau, als 4 abril 1665.*

Los pahers lo any present y corrent etc. al magch. Francesc Copons, clavari ordinari, volem que de diners de dita universitat ne doneu y pagueu a Miquel Homs y a Pere Ribera, capitans del Santíssim Sacrament, sinquanta reals per tants los ne avem promès per los músichs de les festes de Nadal. E retteniu etc., fet en la paheria als 7 de jener 1664 5ll. s.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1643-1677, f.325 r

1667 (Nadal de 1666)

Albarà al dit clavari.

(al marge:) *Ajuda de costa dels músichs de Nadal* 5ll. s.

Los pahers etc. ne done y pague als capitans de sant Esteve sinch lliures per tantes se'ls ne prometé de ajuda de costa per los músichs de Nadal proppassat. E retteniu etc., fet en la paheria als 8 de abril 1667 5ll. s.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1643-1677, f.357 r

1668 (Nadal de 1667)

Albarà al dit clavari.

(al marge:) *Ajuda de costa per los músichs de Nadal del any 1667* 5ll. s.

Los pahers etc., ne done y pague als capitans de sant Esteve sinch lliures a ells promeses per ajuda de costa dels músichs del any de nostra paheria. E retteniu etc., fet en la paheria als 26 de març 1668.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1643-1677, f.364 r

1669 (Nadal de 1668)

Albarà al dit clavari.

(al marge:) *Ajuda de costa de músichs de Nadal* 5ll s.

Los pahers etc., ne done y pague a Francesc Armengol sinch lliures a sa mersè degudes per la ajuda de costa dels músichs de la festa de Nadal del present any. Fet en les casses de la paheria vuy, als 15 de abril 1669 5ll. s.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1643-1688, f.371 r

1670 (Nadal de 1669)

Al mateix

(al marge:) *Músichs de Nadal de 1669* 5ll. s.

Los pahers etc., volem que dels diners de dita universitat ne done y pague al sr. Miquel de Potau sinch lliures, diem 5 ll. s., per tantes se li'n deuen donar y pagar com ha capità de la confraria de sant Esteve per ajuda de costa dels músichs se tingueren per Nadal proppassat de 1669. E reteniu etc., dats en les cases de la paheria als 24 de mars 1670. Diem 5ll. s.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1643-1677, f.376 r

1671 (Nadal de 1670)

Al mateix.

(al marge:) *Capitans de sant Esteve per los músichs de Nadal* 5ll. s.

Los pahers etc. volem etc. ne done y pague a mestre Isidro Farran, cirurgià, y Domingo Vila, capitans de la confraria de sant Esteve, sinch lliures, y dites són per tantes ne prometé donar la present universitat per ajuda de costa dels músichs se tingueren les festes de Nadal proppasades. E retindrà etc., dat etc., ut supra [30 abril 1671], Diem 5ll. s.

AHCT, FM, Llibre d'albarans, 1643-1677, f.385 r

1736

Magnífico señor.

Joseph Cleries, tendero de lienzos de la presente villa de Tárrega en el corriente año 1736 mayoral de la cofadría de san Estevan de la parroquial iglesia de la presente villa, expone a vm. como a impulso de la devoción que tiene a dicha cofadría y habiendo conciderado los necessarios gastos que anualmente costea, assí en la luminaria de las achas que todas las fiestas principales, por antiquíssima consueta, haze arder en las solemnidades de las missas mayores, en las luminarias del viático que se ministra a los enfermos todos de dicha parroquia, y juntamente en la manutención del palio y pendón que sirve para dicho viático, ha reparado que son muy limitadas las entradas que dicha cofadría tiene para tan indispensables gastos, pues / / f. 231 r / / únicamente concisten sus productos en el corto (?) arriendo que tiene dicha cofadría de las basuras de los portales de esta villa y del rededor de la muralla, que por via de limosna le tiene vm. de tiempo immemorial concedido; y dezeando el suplicante que se aumentara las referidas entradas sin menoscabo alguno de los productos y emolumentos de vma. ha discurrido que conviniendo vma. en que a expensas de dicha cofadría se ponga en forma el juego de la pelota contiguo a la muralla de la puerta del Carmen a la de Agodés de esta villa pueda beneficiarse la citada cofradía arrendándole o haziéndole administrar de forma que dé algún producto cierto y annual, y asimismo, conciderando que plantando algunos morales en puestos que no puedan dar / / 231 v / / perjuicio a tercero, antes bien que servirán de adorno y ermo-searán el passo del rededor de la villa, como son todo el circuito de los eladores y todo el trecho dende la puerta de san Agustín hasta el pilar, y assimismo en otros parages en que no se perjudique a nadie y sea del agrado de vma., cuyas plantas en breve tiempo podrán anualmente rendar alguna cantidad conciderable a favor de la referida cofadría. Por ende, a vm. suplica sea servido darles el permissio de recomponer y arrendar el citado juego de la pelota, y juntamente de hazer la plantada de dichos morales. Y para que todo se pueda hazer con más acierto, se digne vm. diputar uno o dos magníficos regentes, quienes tengan la inspección de dichas obras, ofreciendo que no se executará / / f. 234 r / / otra cosa que aquello que sea con aprobación e intervención de sus magníficos, pues todo lo referido à de ceder en aumento del culto divino y en hermosura de la villa, y el suplicante lo recibirá a particular merced.

Señores thenientes de corregidor, ayuntamietos y regidores de la villa de Tárrega.
f.234 v

AHCT, FM, Llibre de registre, 1732-1737.

1744 (Esquellots)

Mag. Señor

Los mayoresales de la cofadría del glorioso protomártir san Estevan con la devida atencion a V. magcia. dicen que de tiempo inmemorial han practicado sus antecessores mayoresales a la frente de los particulares de essa villa hazer la cenzzerrada, vulgo esquellots, a todo viudo que passasse a segundas nubcias, permitiendo los predecessores de V. Maga. esta loable costumbre, a fin de impeler a los desposados para libertarse del ruidoso agasajo y sonada fiesta, a dar una competente limosna para iluminar al Ssmo. Sacramento de la Eucaristia quando saliesse por sagrado viático a los enfermos, repitiéndoles esta / / f. 289 r / / bulliciosa función hasta que pagassen lo correspondiente al carácter de los novios. Que la citada cofadría se halla actualmente sin tener que poder costear la compra de quatro atxas para alumbrar al Ssmo., neces-

sitando más que nunca del referido sufragio de los viudos desposados. Que el médico Francisco Escorcell ha pasado a consumir segundo matrimonio con la hija del Dr. Juan Texidor, de esta villa, y que no ha contribuido dicho Escorcell con una competente limosna a tan pia devoción, y aunque a éste esta noche pasada se le haya hecho un solo viso de cenzerrada, no ha sido sinó por quatro particulares sin noticia de los suplicantes y sin las solempnidades en este caso acostumbradas.

Por lo que a V. Magcia. suplican sea / / f.289 v/ / servido facilitar a los suplicantes el permiso y licencia del Mago. Señor teniente Corregidor para hazer esta noche la regular fiesta de la cenzerrada o esquellots, prosiguiendo en ella las siguientes noches hasta que el referido Escorcell dé una competente limosna y que a fin de celar la mayor quietud se sirva su M. el señor thente. corregidor concederles la acistencia de los Alguaciles, lo que a más de ser propio de la caridad de V. Magcia., lo recibirán a merced. f.293 r

Mag. Señor.

Los Mayorales de la Cofradía del Protomártir San Estevan. f.293 v

AHCT, FM, *Llibre de consells, 1743-1745*. Lletra lligada a l'interior del llibre, sense data, però aplegada juntament amb d'altres de l'any 1744.

(vid. també SEGARRA, *Hª de Tàrrega*, vol. II, p.36)

1754

[Consell]

Assimismo fue propuesto que por parte de los capitanes de la cofadria de san Estevan se ha representado la total falta de medios que tiene la dicha cofadria, sobre el considerable consumo de cera que padeze; y como se espera que tomará algun aumento el arriendo de los fijos que dicha cofadria tiene concedido por esse común, si se les dá el permiso de que el arrendatario de los fijos puede barrer todas las tierras vavantes del rededor de la muralla, y especialmente dende la puerta llamada de las picas hasta el mesón de Jayme Mestres, deán, si les parece concederles esta facultad.

Fue resuelto que, siendo el camino que circumvala esta villa y su muralla propio del común, siendo tan puesta en razón la petición de dichos capitanes y tanta la falta de medios de dicha cofadria, que se les dé el permiso de poder arrendar dicho camino y muralla, aplicando en aumento de dicha cofadria, y esta concessión sea duradera por todo un año, y después al beneplácito de este ayuntamiento.

AHCT, FM, *Llibre de registre, 1752-1754*, ff.206 v - 207 r

1828

(al marge:) La cofadria e ermandad de los solteros bajo invocación de san Estevan y santo Sepulcro permanece de imemorable tiempo en esta villa celebrando la fiesta de dicho santo, asistiendo a otras fiestas del año y en la procesión del jueves santo, y rigiéndose por los usos antiguos loablemente observados, bajo la dependencia del magnífico Ayuntamiento.

Magnífico Señor

Los jóvenes solteros de la presente villa de Tàrrega abajo firmados, a nombre de otros muchos de igual clase, a vuestra magnificencia respetuosamente exponen: que siempre han condecorado al glorioso s. Estevan protomártir como a una especial protección de la juventud y ejemplar de virtudes, dignísimo de ser imitado; que el anelo de los esponentes es el de procurar a tan illustre santo todo el obsequioso esplendor y lucimiento con que sean capaces honorarle; que por lo mismo, y para tan honesto objeto, decearian reunirse en hermandad solos los solteros, y rendirle los cultos que le son devidos, y cuidar de cuanto pertenezca al referido santo bajo el mismo plan de fraternidad con que se han estrechado más fuertemente los vínculos que unen a los devotos vecinos de esta villa, con la denominación de las Sagradas Espinas, y que con

tanto júbilo y satisfacción / / pública ha favorecido con particularidad vuestra magnificencia, que animados por los sentimientos de piedad y religión que siempre ha manifestado ese cuerpo político, y alentado sus esperanzas los esponentes, sintiéndose como impelidos a precentar a su concideración los artículos con que pudiera regirse tal hermandad, para esistir con orden y armonia, si vuestra magnificencia se digna aprobarlos; que toda vez que el Santo Sepulcro ha sido también siempre encargado a los solteros, están también suplicantes en cuidar de él todos los años, y atendiendo a que en el precente año ha tenido a bien vuestra magnificencia nombrar capitanes de san Estevan, venerando sus disposiciones, quedan contentos en que los sirvan hasta el año siguiente, componiendo ya juntos la entendida hermandad.

Con lo que a vuestra magnificencia humildemente suplican tenga a bien conceder a los esponentes la formación de la hermandad de jóvenes solteros bajo la denominación de san Estevan protomártir, aprobar las constituciones para el régimen de ella y favorecer con su protección los santos... que animan la juventud de Tárrega. Gracia que esperan de la religiosidad, amor al mayor lusir del santo y hornato de la villa, de que bien penetrados a todos los individuos de ese magnífico ayuntamiento. Tárrega, 29 diciembre de 1828.

B. a. v. mag^a l. m. (Besan a vuestra magnificencia las manos)

Agustín Pujol Buenaventura Llobet Ramon Vidal

AHCT, FM, Llibre d'actes, 1828, lletra lligada al final del llibre.

1863

[Consell 15 desembre]

Presentado ante el ayuntamiento los mayores de san Esteban previa venia solicitando verbalmente el que se les proporcione local para los dos bayles públicos que se acostumbran en las dos primeras fiestas de Navidad para sufragar los gastos de la de su patrono, se les manifestó que las únicas salas que se les podía proporcionar eran las del cuartel o en el ex-convento de la Merced, en la sala que había sido refetorio de dicho convento, que eligiesen una de las antedichas.

AHCT, FM, Llibre d'actes, 1863-1868, f.100 v